

فصلنامه مطالعات نوین بانکی

ISSN: 2645-5420 ((شماره هفتم-تابستان ۱۳۹۹)) شماره مجوز: 83289

بررسی و شناخت بانکداری الکترونیک در نظام نو

(تاریخ دریافت ۱۳۹۹/۰۲/۰۲ ، تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۰۶/۲۰)

مهتاب نظری

چکیده

بانکداری الکترونیک در کشور عزیز ما در حالیکه فشار بسیار زیادی از سوی دولت به مردم برای استفاده از خدمات عابر بانک، شتاب، ATM و ... می باشد. که همه این ۴ مربوط به این بانکداری می باشد. این نوع بانکداری در قدیم این گونه تعریف می شد. یعنی الکترونیکی کردن فعالیتها ی بانکی بدانیم، تمام بانکی بعد از جنگ جهانی دوم از کامپیوتر استفاده کردند. طبق این نظر کشور ما سالهاست که بانکداری الکترونیکی پیوسته است. امیدواریم که کشور ما (ایران) با استفاده از مدیران مجرب و استفاده از روشهای پیشرفته علمی و برطرف کردن مشکلات کنونی این بانکداری در کشور ما باشد و ایران عزیز جهش چشمگیری در این مورد داشته باشد.

بخش اول: بانکداری الکترونیک به مفهوم امروزی چیست ؟

بانکداری الکترونیکی که در سال ۱۹۹۱ و با وجود آمدن اینترنت شکل گرفت آن است که مشتریها بتوانند بدون مراجعه به شعب کار خود را با مراجعه به فضای الکترونیکی انجام دهند. این فضا ۱۵ سال است که راه افتاده و متأسفانه ما در این زمینه مشکل داریم.

اینکه چرا ما در بانکداری الکترونیک پیشرفتی نداریم به خیلی از مسائل از جمله زیر ساختهای انسانی و اجتماعی باز می گردد تا زیر ساختهای فنی ، یکی از مشکلاتی که مادر بانکداری الکترونیک در ایران داریم آن است که در این نظام آدمها برای ما شناسایی نمی شوند که این یکی از بزرگترین مشکلات شبکه بانکی است ، جامعه ، دیجیتالی نیست و نمی توانیم افراد را شناسایی کنیم ، چون برای آنها کد نداریم.

بخش دوم: مشکلات بانکداری الکترونیک چیست ؟

۱- از مشکلات مهم اندازه گیری ریسک پذیری می باشد که متأسفانه در کشور ما اعمال نمی شود. نداشتن بستر مناسب قانونی بر سر راه بانکداری الکترونیک نیز از دیگر مشکلات موجود است. در داد و ستدهای عامیانه سند کاغذی معتبر می باشد ولی از نظر محاکم قانونی سند الکترونیکی پذیرفته نیست.

۲- امنیت ملی و مسائل امنیتی مشکل دیگر در بانکداری الکترونیکی می باشد. قانون تجارت الکترونیک تعیین کرده وزارت اطلاعات ، قو قضائیه و سازمان برنامه و بودجه برای بر طرف کردن مدافع امنیتی درگیر شوند ولی هنوز کمیته ای برای پیگیری این مسائل شکل نگرفته است. باید ارگانی مشترک از وزارت اطلاعات ،

قوه قضائیه و شبکه بانکی کشور تشکیل گردد تا با پیگیری آنها الگوریتم های حفاظتی و روشهای موجود امنیتی به وجود آید.

۳- آشنا بدن مردم با مسائل رمز از دیگر مشکلات این نوع بانکداری در کشور می باشد. اگر همه این مشکلات راجع بنده می کنیم. متوجه می شویم که بانکداری الکترونیک با مشکلات زیرساختی جدی در ایران روبرو می باشد.

۴- در نظام بانکی کاغذ بسیار ارزشمند است و سیستم های بانکی ما خیلی به آن اتکا دارند و تغییر برای آن خیلی دشوار می باشد.

۵- از دیگر مشکلات، آداب و رسوم مردم ماست، در ایام عید مردم دوست دارند به همه پول نقدی عیدی بدهند و این نشان دهنده این است که مردم تمایل زیادی به نقدینگی دارند و تمایل کمی به پول الکترونیکی دارند.

۶- آخرین مشکل ما خود سانسوری است، ایرانی ها خیلی تمایل ندارند مسائل اقتصادی خود را افشاء کنند آن هم به خاطر مالیات است. دردنیای الکترونیکی همه چیز ثبت و ضبط می شود و مردم ما زیاد از این واقعه رضایت ندارند به همین دلیل تمایلی به بانکداری الکترونیکی و پول آن ندارند. اگر بخواهیم این کار به سرانجام برسانیم به یک عزم ملی و قانون نیازمندیم. هر وقت به یک تعامل و عزم ملی برای بکارگیری بانکداری الکترونیک رسیدیم، ۱۰ سال بعد می توانیم شاهد این مقوله در کشور مان باشیم.

بخش سوم: شتاب

همانگونه که می دانید ، در گذشته بر یک از بانکها برای پیاده سازی سیستم های انفورماتیکی خود ، مستقل عمل می کردند و این کار هم هزینه زیادتری داشته و هم باعث شده است. نمونه هر یک از بانک یا مؤسسه مالی یک دستگاه POS نصب می گردد و این کار مشتریان را به هنگام استفاده از دستگاهها سر در گم می کرد. از این رو ، برای حل این مشکل و نیز صرفه جویی در هزینه های ملی ، مرکز شتاب گرفت و هم اکنون تمام بانکهای ایران عضو مرکز شتاب هستند و ۳ بانک صادرات ، کشاورزی و توسعه صادرات ایران ، ملت ، با پرداخت کارفر - از دستگاههای POS , ATM یکپارچه و بانکهای تجارت و سپه نیز از این دستگاههای یکدیگر بهره مند می گردند. کل عملیات شتاب در سال ۸۳ ، ۱۰۰ میلیارد تومان است ، تولید ناخالص کشور را ۱۳۵ میلیارد دلاری برای سال ۸۳ بر آورد کرده اند.

۱۰۰ میلیارد تومان تقریباً برابر با ۱۰۰ میلیون دلار است و این نشان می دهد عملیات شتاب از ۰/۱ درصد هم کمتر می باشد ، کل فضای بانکداری الکترونیک کشور یک درصد تولید ناخالص کشور است. مشکل دیگری که در کشورمان داریم ، تحریم اقتصادی است ، بعضی از تجهیزات اعتباری و بانکداری الکترونیک تحت گرو آمریکا می باشد و چون ما در تحریم هستیم ، نمی توانیم بانکداری الکترونیک ، اینترنتی راه بیندازیم.

بخش چهارم: شکل و راهبر نظام بانکداری الکترونیک کشور

با توجه به اینکه بانک مرکزی هدایت و راهبری سیستم بانکی کشور را در تمام زمینه ها بر عهده دارد ، بهترین گزینه برای این کار است.

که این بانک پروتکل واحدی را در این زمینه مشخص و بستر حرکت بانکها را هموار سازد، بانکها سرعتی بیشتر - در زمینه پیاده سازی سیستم بانکداری الکترونیک گام بر می دارند، کما اینکه خدمات انفورماتیک نیز در این راستا تأسیس گردید؛ اما به هر دلیل، با آنکه تفکر، تفکر نو بوده، اما فرآیند پیاده سازی - به دلیل پرسشنامه شمار - به خوبی اجرا نشده است.

بخش پنجم: بیمه پرداخت الکترونیک

مشکلات زیر ساختی زیادی داریم، قسمتی از آن زیر ساختهای مخابرات است. در حال حاضر در بانکها، خط دیت نداریم، ما در کشور ۱۶/۰۰۰ شعبه بانکی داریم و به ۱۶ هزار پورت دیتا نیاز داریم. ولی متأسفانه تا کنون نیازمان برطرف نشده است.

در مورد سخت افزار و نرم افزارهای هم چون در تحریم هستیم و نمی توانیم بسیاری از سخت افزارها و نرم افزارها را داشته باشیم. زمانی که پروژه ای در کشور راه اندازی نمی شود همه به دنبال مقصر می گردند، جدیداً بهترین مقصری که وجود ندارد بیمه شناخته شده است و کارشناسان می گویند اگر بیمه پرداخت الکترونیکی داشته باشیم مشکلات حل می شود در حالی که اصلاً این چنین نمی باشد برای بوجود آمدن بیمه باید بینیم چند نفر ممکن است از طریق سیستم بانکداری الکترونیکی کلاهبرداری کنند. زمانیکه قدرت شناسایی افراد را در نظام اینترنتی نداریم. پس نمی توانیم دسک را پیش بینی کنیم در نتیجه بیمه را به کار برد. اما بیمه سرمایه گذاری را شروع کرده، اما هم بانکداری الکترونیک نخواهیم داشت. زیرا تمام مشکلات باید حل شود. بیمه در بانکداری الکترونیک لازم است ولی شرط کافی و لازم نیست.

ملزوم داشتن به **ATM** توسط ادارت جوابگو می باشد یا خیر ؟

در دنیای بانکداری الکترونیکی یک سؤال مطرح می باشد به این صورت که شما پول را برای چه کاری می خواهید؟ پاسخ برای خرید کردن است. اگر مردم از کارتهای اعتباری خود فقط توسط **ATM** ها استفاده نکنند و مایحتاج خود را از طریق فروشگاههای مجهز به دستگاههای **POS** تهیه کنند مشکل صف های **ATM** حل می شود ولی متأسفانه این موضوع برای ما پذیرفته نیست ، بانکداری الکترونیک در کشور ما به **ATM** تبدیل شده است. مردم صف می ایستند و پول خود را توسط **ATM** از بانک خارج می کنند بعد خرید می کنند و پول خود را به مغازه داری می دهند ، مغازه دار نیز همان پول را پس از صرف زمان به حسابش در بانک واریز می کند در حالیکه اگر از دستگاههای **POS** استفاده گردد در زمان صرفه جویی می شود و دیگر نیاز به اتلاف وقت برای گرفتن یا واریز کردن پول نخواهد بود. بانکداری الکترونیک نیز می خواهد این چرخه را حذف کند. یکی دیگر از مشکلات ما آداب و رسوم مردم است ، در ایام نوروز مردم علاقه دارند به همه پول نقد عیدی دهند و این نشان دهنده آن است مردم تمایل زادی به **cash** دارند و به پول الکترونیکی تمایل زیادی ندارند.

طرحهای و پروژه های بانکداری الکترونیکی بانک صادرات ایران

مکانیزاسیون ۵۰۰ شعبه سپهری بانک صادرات

کاشت سیستم ۱۴ شعبه به سیستم سنتی

مکانیزه کردن ۶۸۷ شعبه غیر مکانیزه

آماده کردن سایت کامپیوتری برج سپهر

گسترش شبکه سیستم سوئیفت

راه اندازی کامپیوتر های بزرگ ۷ در برج سپهر

مکانیزاسیون یکصد رابط توزیع

عمل سیستم عامل VM/ESA به OS/۳۹۰ در کامپیوتر بزرگ

استفاده سیستم جامع دبیر خانه یکسال در کل شبکه

استفاده سیستم اینترنت

استفاده سیستم اینترنت

توقفگاه وب بانک صادرات

دگرگونی در سیستم تلفن بانک و توسعه آن

پیاده سازی سیستم تسهیلات

فعال سازی پروژه انتقال اطلاعات از مراکز استانها و سرپرستی های تهران به مرکز

نتیجه گیری

پیش بینی های خوبی برای آینده نظام بانکی کشور در زمینه الکترونیک نداریم ، زیرا جهان کنونی که سیستم های مجازی ها معروف است ، جهانی بسیار پرسشنامه سرعت و پرسشنامه تحرک است ؛ اما حساسیت این امر به دلایل غیر بخشص هنوز در سازمانها احساس نشده است.

فرآیند تصمیم سازی به دلیل غیر حرفه ای بودن بعضی از مدیریتهای کند بوده است.

عمر مدیریتهای برای سیاست گذاری و برنامه ریزی های بلند مدت در زمینه انجام فعالیتهای عمرانی و زیر بنایی کوتاه است.

فرآیند اجرای فعالیتهای به لحاظ ماهیت دولتی سازمانها بسیار کند است.

توجه به تغییرات سریع فناوری و لزوم انجام سرمایه گذاری های مستمر در بخش IT ، مدیران قادر به ریسک پذیری در این حوزه نیستند. از نظر فرهنگی - که باید بستر سازی لازم برای گسترش کار و خدمات نوین بانکی فراهم گردد. فعالیتهای زیر بنایی برای افزایش آگاهی مشتریان در پذیرش سیستم ها و روشهای نوین و تغییر ساختارهای رفتاری آن صورت پذیرفته است.

منابع و مأخذ

کتاب

- ۱) آقا نظری، حسن، ۱۳۹۰، «مبانی بخش عمومی در اقتصاد اسلامی»، تهران، نشر مشترک سازمان سمت و پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- ۲) ابطحی، سیدحسین، ۱۳۸۸، «مدیریت منابع انسانی»، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ۳) اسکینی، ربیعا، ۱۳۹۰، «حقوق تجارت، جلد دوم (شرکت‌های تجاری)»، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت).
- ۴) اسکینی، ربیعا، ۱۳۸۹، «حقوق تجارت، جلد سوم (شرکت‌های سهامی)»، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت).
- ۵) اله داد، مرتضی، مقدم، ولی، زنجانی، محمد و مدرسی، منصور، ۱۳۸۸، «بحران‌های مالی و اقتصادی و ضرورت تجدید ساختار در نظام بانکداری اسلامی کشور» تهران، نشر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه مالی بانکداری ایران.
- ۶) ال دفت، ریچارد، «مبانی تئوری و طراحی سازمان»، پارسائیان و اعرابی (مترجم)، ۱۳۹۰، تهران، انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- ۷) افجه، علی اکبر، ۱۳۸۹، «مبانی فلسفی و تئوری‌های رهبری و رفتار سازمان»، تهران انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت).

۸) باقری، محمود، ۱۳۹۰، «نقش حقوق شرکت‌ها و بازار بورس در موفقیت خصوصی سازی»، دفتر اول، تهران، چاپ دفتر مرکزی مطالعات و پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

۹) بنی یعقوب، جواد، ۱۳۹۹، «فرهنگ وژگان حقوقی، اقتصادی و اداری»، تهران انتشارات جنگل.

۱۰) بهمنی، محمود و غفری، مهدی، ۱۳۸۹، «اصول بانکداری»، تهران، مؤسسه عالی بانکداری ایران.

۱۱) جهانخانی، علی و پارسائیان، امیر، ۱۳۷۵، «فرهنگ اصطلاحات مالی»، تهران، شرکت چاپ و نشر بازرگانی ایران.

۱۲) جزایری، مینا، ۱۳۸۸، «پول شویی و مؤسسات مالی»، تهران، نشر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه عالی بانکداری ایران.

۱۳) چپرا، عمر و احمد حبیب، ۱۳۸۸، «حاکمیت شرکتی در مؤسسات مالی اسلامی»، ترجمه حسین مبسمی، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق و سازمان بورس اوراق بهادار تهران.

۱۴) حساس یگانه، یحیی، ۱۳۸۴، «فلسفه حسابداری»، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.

۱۵) خرازی، مهسا، ۱۳۸۵، «اصول راهبری شرکتی سازمان توسعه و همکاری اقتصادی»، تهران، نشر شرکت اطلاع رسانی بورس.

۱۶) خزایی، حسین، ۱۳۸۸، «مقدمه علم حقوق تجارت داخلی و بین‌المللی»، تهران، انتشارات جنگل.

۱۷) دمرچیلی، محسن، حاتمی، محمد و قرائی، علی، ۱۳۹۰، «قانون تجارت در نظم حقوق کنونی»، تهران، نشر میثاق عدالت.

۱۸) سلطانی، محمد، ۱۳۹۰، «حقوق بانکی»، تهران، نشر میزان.

۱۹) صمصامی، حسین و داوودی، پرویز، ۱۳۸۸، «اقتصاد پول و بانکداری»، تهران، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

۲۰) فقهی فرهنگند، ناصر، ۱۳۸۱، «مدیریت پویای سازمان؛ مدیریت سازمان در ایران»، تبریز، نشر فروزش.

۲۱) فرجی، یوسف، ۱۳۸۲، «آشنایی با ابزارها و نهادهای پولی و مالی»، تهران انتشارات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه عالی بانکداری ایران.

۲۲) کاتلر، فیلیپ، ۱۳۸۹، «اصول بازاریابی»، ترجمه بهمن فروزنده، تهران، نشر آموخته.

۲۳) کاتوزیان، ناصر، ۱۳۹۰، «قانون مدنی در نظم حقوق کنونی»، تهران، نشر میزان.

۲۴) کاتوزیان، ناصر، ۱۳۸۹، «نظریه عمومی تعهدات»، تهران نشر میزان.

۲۵) کنعانی، محمد، ۱۳۸۹، «رهیافت‌های نوین حقوق تجارت»، تهران، انتشارات جنگل.

۲۶) «مجموعه مقالات بانکداری اسلامی»، ۱۳۹۰، گروه نویسندگان، مجموعه مقالات مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصادی، به کوشش فتح‌اله تازی، تهران، شرکت سهامی چاپ و انتظار.

۲۷) «مجموعه نظریات مشورتی فقهی در امور حقوقی، جلد چهارم»، ۱۳۸۹، گروه نویسندگان، تهران، انتشارات جنگل.

۲۸) میشکین، فردریک، ۲۰۰۴، «اقتصاد پول و بانکداری و بازارهای مالی»، قضاوی، حسن (مترجم)، ۱۳۸۹، تهران، مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران.

۲۹) نیک، کمیل، «روانشناسی کار، سازمانی و صنعتی» بکایی جزئی، فاطمه و غدیری، محبوبه (مترجم)، ۱۳۸۴، اصفهان، مؤسسه علمی دانش پژوهان نوین.

پایان نامه

۱) حسینی، سید مجتبی، ۱۳۸۶، «اثر میزان سهامداران نهادی به عنوان یکی از معیارهای حاکمیت شرکتی»، تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.

۲) رهبری خرازی، مهسا، ۱۳۸۳، «مطالعه و شناخت وضعیت حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی.

۳) میدری، احمد، ۱۳۸۱، «سازگاری انواع حکمرانی شرکتی با اقتصاد ایران»، رسانه دکتری دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران.

مقاله

۱) سایت اینترنتی بانک سپه، «آشنایی با مفاهیم ریسک اعتباری»، ۱۳۸۹، سایت اینترنتی بانک سپه، اداره تحقیقات و کنترل ریسک.

۲) آقای، محمدعلی و چالاکی، پری، ۱۳۸۸، «بررسی رابطه بین ویژگی‌های حاکمیت شرکتی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، مجله تحقیقات حسابداری، ش ۴.

۳) آقای، محمد علی و آذر، عادل و دیگران، ۱۳۸۸، «ویژگی‌های حاکمیت شرکتی و محتوای اطلاعاتی سود در بورس اوراق بهادار تهران با تأکید بر نقش مدیریت سود»، تهران فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال ۴ ش ۱۶.

۴) احمدپور، احمد و کاشانی پور، محمد، ۱۳۸۹، «بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابداری بر هزینه تأمین مالی از طریق بدهی (استقراض)»، تهران، مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۷، ش ۶۲.

۵) ارشادی، علی، ۱۳۸۹، «ارزیابی و مقایسه بسته سیاستی نظارتی بانک مرکزی در سال ۱۳۸۹»، تهران مجله تازه‌های اقتصاد، ش ۱۳۹.

۶) ارجمند نژاد، عبدالمهدی (مترجم)، ۱۳۸۸، «اصول اساسی برای نظارت بانکی مؤثر بر اساس اصول کمیته بال»، تهران اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی.

۷) اعتمادی حسین و دیگران، ۱۳۸۹، «رابطه برخی از جنبه‌های حاکمیت شرکتی و نقدشوندگی سهام»، تهران، مجله توسعه و سرمایه، سال ۳، ش ۵.

۸) اسلامی، زهرا و فرجی، شهرزاد، ۱۳۹۰، «پول شویی در مؤسسات مالی و راهکارهای عملی مبارزه با آن»، تهران، فصلنامه دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.

۹) ارجمند نژاد، عبدالمهدی، ۱۳۸۳، «اقدامات مؤثر برای مدیریت و نظارت بر ریسک عملیاتی»، تهران، انتشارات کمیته نظارت بر بانکداری بال، بانک تسویه بین‌المللی، فوریه ۲۰۰۳، گروه مطالعاتی بانکی و اعتباری.

۱۰) اکبریان، رضا و رفیعی، حمید، ۱۳۸۶، «بانکداری اسلامی، چالش‌ها و راهکارها»، تهران، فصلنامه اقتصاد اسلامی، سال ۷، شماره ۲۶.

۱۱) ایران منش، محمد، ۱۳۸۵، «پارادوکس خصوصی سازی شرکت‌های دولتی» تهران، نشریه چشم انداز ایران ش ۴۰.

۱۲) ایستاین، تامسون، ۱۳۸۹، «ارزش شرکت و حاکمیت شرکتی»، عالی زاده، علی و حساس یگانه، یحیی (مترجم)، مجله حسابدار سال ۲۵ ش ۲۲۰.

۱۳) ایمهف، ۱۳۸۵، «کیفیت حسابداری، حسابرسی و حاکمیت شرکتی» کسایی، مهدی (مترجم)، تهران، مقاله سلسله مقالات حاکمیت شرکتی، سال ۲۲، ش ۱۹۴.

۱۴) باباجانی، جعفر و عبدی، مجید، ۱۳۸۹، «رابطه حاکمیت شرکتی و سود مشمول مالیات شرکت‌ها»، تهران، مجله پژوهش‌های حسابداری مالی سال ۲، ش ۳، پیاپی ۵.